

Ulica Koriolan

Ranije, ako bi se desilo da danima ne izađe iz kuće, činilo bi joj se da joj se kuća ruši na glavu. Radila bi šta bi radila i odjednom bi krenula. Krenula bi redom, sad kod ovog, sad kod onog, i nikad se ne bi vraćala praznih ruku, a još bi i razmenila koju reč, saznala bi ovo ili ono, jer ako bi ostala s ovim mutavcem od čoveka, tačno bi poludela. Nikada s njim nije imala o čemu da razgovara, a na kraju krajeva, o čemu i možeš da razgovaraš sa mužem?!

– Muž treba da te poznaje od struka naniže... – govorila bi ona, a kada ju je čula njena zaova, odmah se namrštila:

– Ćuti, bre, Viko, dođavola, čuće te ovaj dečak... Matora si žena, a samo gluposti pričaš...

– Eeee-bre... I šta ako čuje?... Nek čuje! Kao da ćeš ga još dugo držati međ svojim suknjama!... Ne brigaj ti, bila sam ja i u velikim kućama, znam ja i kako gospođe pričaju... Gde god sam bila, snašla sam se, svi su me voleli i poštovali, i kod madam Joaniju, što sam se smejala s njom i s Ivonom...

Mutava je i jetrva, kleštima da joj čupaš reči iz usta... Siroma njen brat, dok je živeo, trčao je za njom, jer takav je muž, trči za ženom. Samo što ona ovog svog nije promenila dok je bila mlada, setila se svega što joj je govorio, ala je i plakala, ala se ljutila,

smršala je, vetar da je oduva... Sve dok nije došla njena kuma, nek joj Bog oprost.

– Šta je, Viko, što si tako smršala?

– Vidi, takva i takva stvar...

– Beži, curo – rekla joj je – i ne jedi se toliko...

Takav je bio njen čovek, namćor, a ona, drugačije naravi, ona je ličila na svoju majku, koja je isto bila vesela, a da je bila kraj čoveka poput nje, da voli da se smeje... Ima i takvih muškaraca, ali takvi imaju druge, ali nemoj da misliš da je jedan bolji od drugoga...

A sad, sve joj je teže da ode od kuće, ali jednom-dvaput mesečno uzimala bi kožni torbak (onaj koji je dobila od madam Danijel), natrpala bi ga svim i svačim što bi joj došlo pod ruku, navukla bi na sebe kožuh, stavila zube, nakitila bi se s dve marame, svezala šalom beretku koju je napravila od ostataka kaputa pre devet godina i krenula. Njen čovek, on bi joj pridikovao što već odlazi:

– Šta radiš, opet ideš? – brunda odande, iz kreveta, iz čaršava zgužvanih preko jorgana gde je sedeo glave umotane u nekavo njeno staro poderano pletivo; izgubio je izbledelu šubaru koju je obično nosio.

Dok govori, dahće između reči, debeo je i visok, već je prešao sto kila. Koža na vratu visi mu, mekana, oklembešena, obrazi su mu mesnati, a brada, koju nije brijaio nekoliko dana, raste oštra i bela.

– Dođavola i s tom navikom da lunjaš... Čitav život balaviš oko tuđih vrata...

– Eeee, bre... – odgovori ona.

Nije ga ni pogledala. Spremna da krene, umotana u sve što je stavila na sebe, hodala je s jednog na drugi kraj hodnika, pomerajući korita i usput uzimajući još po nešto: teglicu s paprikama, nekoliko glavica luka, jer ga za ovu zimu ima dovoljno, nekoliko čenova belog luka, ostatke rakije koju je svu sasula u manju bocu od sirupa za kašalj. Ugurala je sve u torbu preko praznih najlon-kesa. Nije volela da ide praznih ruku, jer sve čoveku može da zatreba u kući.

– ...Eeee, bre... – odgovori ona.

Nije više ni slušala šta joj je on govorio. Može da brblja tako kolko mu volja i da razvlači usta do ušiju, on kaže, on čuje, a ono što muškarac zvoca, mož mačku o rep da okači, kao što joj je rekla i madam Joaniju. Ala se i smejala starica...

Navikla je ona, pa čim ga vidi da tako baulja i počinje da bogara, odlazi na drugi kraj hodnika, nek ide dođavola i sve njegovo zvocanje, đavo te odneo, odgovara mu ona šapatom...

Priča sama sa sobom, izlazi iz hodnika u dućan, obraćajući mu se i dalje, a on i ne haje za to što ona priča, a od nekog vremena je i gluv na jedno uvo, čuje samo ono što mu odgovara, a ona mu sve priča dok se ne smiri. U dućanu je mračno. Toplota je dopirala iz hodnika, nekada se grejala na bubnjaru, a sada više nema na šta, već dvajes pet godina, ma i duže – kolko ima godina otkad su zatvorili prodavnicu? Sad su u dvorištu duž dva zida poređana drva, a s druge strane, ugalj – što bi palio vatru kad nemaš nigde da se mrdneš? Stari kredenac na kome su vrata

spala, velike tegle s paprikom, džakovi krompira, lonci, kofa sa prljavom vodom... Vrti se između svega toga i gleda svoja posla, dok onom ne dosadi i ne učuti. Ona tek tada ulazi u sobu, saginje se stenjući, dobro napuni peć ugljem i donja vratanca ostavlja otvorena: jer njega – na njega se ne može nimalo osloniti – večeras kada bude došla, mož da se zatekne u hladnoj kući.

– Ne nego ću ostati ovde da se usmrdim kao ti i da gledam u tebe... Kao da mi nije dosta posle četres godina...

Odgovorila mu je znatno kasnije, a on ju je pogledao iskolačenih očiju i ćutao. Ćuti i čudi se šta ju je spopalo iz čista mira. Imam ja iglu za tvoj kožuh – ovo mu nije rekla glasno – a kakav si samo vrug bio nekada...

Zbog toga joj i nije bio drag, iako, kada ga je vide-la prvi put, ne bi mogla da kaže da joj se nije dopao.

Ona je bila za tezgom, u dućanu u Jankuu, a jedna mušterija ga je dovela i upoznala ih. Devetnes godina je tada imala ona, Vika, bila je vesela i svi su je voleli. A on je bio lep i zgodan muškarac, imao je prav nos i tanke usne i kosu zalizanu, sa razdeljkom sa strane – evo, kao na fotografiji okačenoj na zidu. Fotografija je baš od tada, otkad su se uzeli, a on je bio zaposlen u fabrici kod Zamfireskua...

Kakvu je samo poslastičarnicu imao Zamfiresku, tu negde gde je sad Kogalničanuova statua, a šta joj je sve donosio njen čovek iz fabrike! I čokolade i svakakve bombone i karamele... Davao je Zamfiresku

svakome ko je radio kod njega, i za praznike, i za Uskrs, kakva čokoladna jaja, kakve velike tegle sa slatkim, vidi ovalike, e-hej, šta bi dala da ih sada ima! A onda je došlo dotle da nije mogla više ni da ih gleda očima, tako joj se smučilo od svega! Eto, takav je čovek... A Zamfiresku, kakav je samo gospodin bio, stigao je i do kraljičinog društva, pa se sprijateljio sa Bratijanuovima¹... Tri godine je bio njen čovek kod Zamfireskua, nema on neku školu, ali ima lep rukopis, i sad da vidiš kakav potpis izvlači, a ispod, vidi, ovako napravi loknu...

Na kraju, od onog što je on dobio od Zamfireskua i s onim što joj je tata dodao, otvorila je dućan. Kad je izbrojala sve pare za miraz tata je imao šta i da vidi, zbunio se: on, koji ti ne bi dao ni paru kad od njega tražiš, dodao je još petnes iljada na gomilu! A ovaj, budala, njen čovek, gnjida stara, on dolazi kod nje sav uplašen:

– Šta da radimo – reče – gledaj, tvoj tata je pogrešio kad mi je izbrojao pare... Šta ćemo da radimo – reče glupan – da mu vratimo, evo, uzmi ih ti i vrati mu ih...

– Daj vamo – rekla je ona – i da nisi pisnuo o ovome ni reč, to su moje pare! S toliko odlazim od njega...

A baš je tako i bilo, jer je tata sve što je imao samo drugom detetu davao, nek ide dođavola... Ali s mirazom i s onim što je skupila dok je njen čovek bio kod Zamfireskua, stavljali su oni paru na paru, otvorila je dućan u Koriolanu. I onda, da vidiš kako je stara gnjida

¹ porodica rumunskih političara, osnivači Liberalne političke partije Rumunije (sve primedbe u knjizi su prevodiočeve)

glumila darežljivost otkad je imala prodavnicu... Da ga vidiš kako je dolazio u natovarenom fijakeru, samo u fijakeru prve klase, a on, zavaljen na jastuke, sedi pozadi. Jednom joj je doneo zlatnu narukvicu, a sledeći put medaljon od safira s lančićem, a onda se manuo:

– A što da ti više donosim – rekao je – kad ti nikad ništa ne nosiš...

A gde da ih nosi kad je sve vreme bila za tezgom? A on nije imao pojma! On je išao u bioskop, on je išao na utakmice, nije se desilo da se održi utakmica na Žuventusu², a da je on propusti! Reko bi čovek da je šef u Venusu³...

Sad, što se tiče izlazaka, nije više izlazio, osim kada je bilo lepo vreme, prošetao bi peške do Čišmiđijua⁴, hodao bi uspravan, isturenog stomaka – stomaka kao u trgovca, kakav onaj stari, njen tata, nerazvijeni Oltenac⁵, nije imao nikada. Tako bi on uzdisao: kakav bi ja to bio trgovac kad ne bi imao trbuh? – stalno joj se žalio otkada je ostario. A njen čovek, on je bio takav čitavog života: visok i trbušast. I hodao je uspravno, koračao je snažno, isturenog trbuha i željno gledao u pekaru na uglu i u boce sa „čikoom”⁶. Ona bi mu tutnula novčanicu od dvajes pet u džep, al nije brinula, znala je da je neće ni pipnuti; voli i on da ima para kod sebe, taki je muškarac.

2 fudbalski klub osnovan u međuratnom periodu

3 fudbalski klub u Oboru

4 park u Bukureštu (*Cișmigiu*)

5 čovek iz Oltenije, jednog dela Rumunije (*Oltean*)

6 osvežavajuće piće s ukusom citrusa (*Cico*)

– Ideš i ostavljaš me samog... – žalio bi se tiho.

I dalje je gledao televiziju, uvređen, među jasticima. To je film od sinoć, repriza, ali on će ga opet gledati. I nastavljao bi, sad izmenjenim glasom:

– Viko, donesi mi čašu vode...

– Đavo te odneo, mogo bi da se mrdneš, ko da ti je tamo, na selu, mama sve ustima prinosila...

Ali, spustila je tašnu, ponovo je otišla do hodnika, donela mu punu čašu i stavila mu je u ruku. Sva umotana, kakva je bila već skoro ceo sat otkada se spremila da krene, stoji pored njega i čeka da proguta, da ona vrati čašu na mesto, na sto.

– Šta kažeš? – upita on i ponovo se opruži na krevetu, zevajući. – Šta si ono malopre rekla?... Samo zvocaš i zvocaš...

– Ajde, bre!... Ćut!... – viče ona.

Zgrabila je torbu i izašla, zatresavši prozore na vratima hodnika.

Polako korača po neravnom kamenju u dvorištu po kome se prosula blistava jutarnja svetlost. Naduvane noge probadala je bol, iako ih je sinoć namazala petrolejem, a danas je obula vunene čarape, debele. Izgleda da će se menjati vreme. Zastala je na tren da dođe do daha, hladan vazduh ju je ošamutio pa je iz džepa izvadila stisnutu šaku, umotanu u štrikanu rukavicu, poderanu na vrhu, i oslonila je na izlizani sims. Već dvadeset godina otkada je zatvorila prodavnicu pokrivaju ga rđa i prašina, pa se sims sada stopio sa zidom. VINA IZ DOLINE PRASKOZORJA

– pisalo je velikim slovima dole, s desne strane, uz sims, a pored se nalazio stepenik, koji je izvadila kada je zatvorila prodavnicu. Zazidala je sims, sklonila stepenik – zašto bi ga više držala kad spreda niko više nije ulazio? *Krčma* – pisalo je iznad simsa, a kakve je sve mezetluke imala! A tek kakve komade kačkavalja! Mušterije su dolazile i iz Koriolana i iz Ulice Sabinjana i iz svih okolnih ulica... Dolazili su ljudi, uzimali, kupovali, razmenili bi pokoju reč, popili po čašicu, poslužili se mezetlucima. Kakve sve sireve, pa sardine, pa kolonijale⁷, kakve je sve delikatese donosio!

– E-hej, madam Delka – neko bi rekao – ovde kod tebe je bolje nego kod Dragomira Nikuleskua⁸!

Evo ovako, za tezgom prekrivenom vlažnim limom, ona je provela svoju mladost! Jurcala je tamo-vamo, između nazdravljanja čašama i fićocima, vođena pozivima gostiju za stolovima.

– Gospoja Viko!... Čuješ li?... Gospojaaaaa Vikoooo!...

Njen čovek je sedeo kao i sada, opružen na krevetu, u prednjoj sobi. Izašao bi samo da izbaci kojeg pijanca ili da zvirne da nije neko možda pružio ruku ka njoj. Kad najmanje očekuješ, odjednom se nađeš s njim za leđima! A, iako je bio ogroman, niko ga nije čuo kada bi se primakao. Ušao bi i pogledom preleteo preko svih, tako je voleo da radi čitavog života, da ništa ne radi, samo da kontroliše. A niko ne bi ni mogao da ga čuje kada dolazi, svi su bili veseli! Ali

7 čaj, kafa i drugi proizvodi iz egzotičnih zemalja (*coloniale*)

8 čuvena prodavnica u to vreme

čim bi ga videli, odmah bi nastao tajac. Svi su ga se bojali.

– Ajde, gosn Delka, da popiješ s nama čašicu – pozvao bi ga neki od novijih mušterija koji još nije upoznao njegovu narav.

A on, onim svojim oštrim glasom:

– Ne, hvala, ne bih...

I još bi se malo muvao unaokolo, mrzovoljno, kao da je hteo da im uskrati uživanje i da im zastane piće u grlu, a onda bi, na kraju, otišao. Spremio bi se, doterao i krenuo: na utakmice, u bioskop, da cunja gradom. A ona je ostajala sa snabdevačima da istovaruje robu, usred galame, usred svega. Bila je žena u punoj snazi, ne ko ove danas: mršave, ko daskе mršave, bez dupeta, bez ičega, muškarac nema na šta da metne ruku... Bila je žena u punoj snazi, zdrava i sisata, pod se tresao pod njom kada je hodala, kovrdžave kose skupljene u pundu na temenu, mesnatog i belog lica... Da je htela, mogla je da radi šta hoće, ali nije bila takva, nije bila od tih... Bio je jedan, visok muškarac tankih crnih brkova, gadnog pogleda, kao da ga i sad vidi, radio je u policijskoj upravi, kada je dolazio, kupovao je samo crni kavijar, od morune, mezetluke i skupa vina. Napunio bi kola i nosio na njihove terevenke. A što je gledao za njom, gospoja Viko, daj ovo, gospoja Viko, dodaj ono... Na svim prstima je imao prstenje, a na malom ogroman, vidi ovakav...

– Sviđa ti se? – pitao ju je jednom. – Ako ti se sviđa, evo, tvoj je.